

Lämna spelrum

Handbok för snöskoterförare

Innehåll

NDVIK FARA - VAR FÖRUTSEEN 3

VAR FÖRUTSEENDE - LÄMNA SPELRUM 4

Kom också ihåg det här	5
Känn dig själv och din snöskoter	7
Lär dig att behärska snöskotern	9
Att köra på olika typer av underlag	11
Anpassa farten efter situationen	15
Lär dig att iaktta rätt	16
Håll säkerhetsavstånd	17
Lämna spelrum för foret	18
Se och syns	18

NÄR DET BLIR ONT OM SPELRUM 19

Stanna kontrollerat	19
Väj för hinder	20
Att häva en sladd	20

NÄR SPELRUM SAKNAS 21

Om olyckan är framme	21
----------------------	----

ATT KÖRA SNÖSKOTER I GRUPP 23

Handsignaler	23
--------------	----

Bästa snöskoterförare

Att köra snöskoter har blivit ett allt populärare sätt att röra sig om vintrarna. Populariteten har också fört med sig nackdelar; olyckor inträffar då och då, och många anser också att snöskotrarna skadar naturen. För att avvärja det negativa har särskilda regler utfärdats för snöskoterkörningen. Att man känner till reglerna och följer dem är en grundläggande förutsättning för att det skall vara säkert att färdas på snöskoter. Om man skall kunna använda snöskotern rätt och säkert krävs det också att man lär sig det som är grundläggande för körningen. Enbart genom att köra lär man sig det inte; också om erfarenhet ofta är till hjälp går det inte och lönar det sig inte att lära sig allt genom försök och misstag. Som grund för att man skall kunna röra sig tryggt behövs också kunskaper. Det får du när du läser den här handboken.

Trygga turer!

TRAFIKSKYDDET

Utgivare: Trafikskyddet

Text: Lasse Saharinen, Petri Niska

Översättning: Good Service Ap Oy/Gunilla Bergström

Illustration: Hannu Lukkarinen, Layout: Teppo Jokinen

Tryckeri: Finnreklama Oy, Sulkava, 2005

ISBN: 951-560-137-1

UNDBIK FARA-VAR FÖRUTSEENDE

När snöskoterföraren kör säkert kan han tänka och handla förutseende. Redan innan man ger sig i väg skall man börja tänka förutseende och fortsätta med det under färden, för det behövs.

VAR FÖRUTSEENDE - LÄMNA SPELRUM

En förutseende skoterförare är beredd på kommande situationer. Han klarar av att lämna spelrum för sig själv, det vill säga tid och utrymme att handla för att undvika risksituationer.

I bästa fall kör han precis som om han rörde sig före de kommande händelserna. En förutseende förare beaktar till exempel ledens skick, vädret, föret, andra som rör sig i terrängen, den egna snöskoterns skick, och sist men inte minst, att han själv på allt sätt är i god kondition när han ger sig ut i terrängen.

Vet du hur du skall få spelrum?

NÄR DET BLIR ONT OM SPELRUM

Ibland ställs man inför situationer där spelrummet trots allt har krympt och blivit nästan obefintligt. Då är en olycka nära. Den förutseende föraren är beredd också på det här, men man måste komma ihåg att tiden att handla är kort och möjligheterna få. Vad gör du om fara hotar?

NÄR SPELRUM SAKNAS

Ibland kan det vara omöjligt att undvika en olycka, men också då är det skäl att vara beredd, exempelvis genom att ha tänkt sig in i hur följderna av olyckan kan bli så små som möjligt. Man kan handla på förhand också med tanke på olyckor.

Kan du handla redan på förhand i fråga om en olycka?

VAR FÖRUTSEENDE -LÄMNA SPELRUM

- Lär dig de grundläggande reglerna för hur man skall köra en snöskoter
- Känn dig själv och din skoter
- Behärska din skoter
- Anpassa farten efter situationen
- Lär dig att iaktta rätt
- Håll säkerhetsavstånd
- Lämna spelrum för föret
- Se och syns

Om spelrummet skall bestå krävs det att man behärskar och följer reglerna här ovan.

De grundläggande reglerna för snöskoterkörning ingår i terrängtrafiklagen. Enligt den skall en snöskoter i regel användas i terräng och på snösko-

terleder. På vägar får en snöskoter användas endast när man skall korsa en väg eller köra över en bro.

Om det är oskäligt svårt att röra sig i ter-

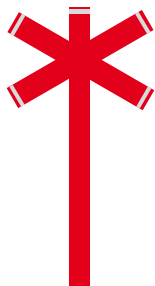
rängen eller om det anses nödvändigt för att man tryggt skall kunna korsa en väg får en snöskoter tillfälligt köras på vägen, i första hand på den oplogade delen av vägen.

I dessa tecken

På snöskoterleder eller -områden kan man använda trafikmärken antingen för att förbjuda körning eller för att styra trafiken.

Snöskoterled. Märket anger en led för snöskotrar. När man kör på en snöskoterled gäller i tillämpliga delar samma regler som när man kör på körbanan på en annan väg.

Ledmärkena behövs för att dirigera snöskoterförarna att hålla sig till leden och köra där underhållet har skötts. Körspåret löper bredvid märket.

Terrängtrafik förbjuden. Märket anger att den regionala miljöcentralen med stöd av terrängtrafiklagen har förbjudit eller begränsat terrängtrafik.

Körning med snöskoter förbjuden. Trafikmärket placeras vid den väg som förbudet eller begränsningen gäller.

KOM OCKSÅ IHÅG DET HÄR

Terrängtrafiken övervakas

Polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet övervakar hur motor drivna fordon används i terrängen.

Forststyrelsen och Skogsforskningsinstitutet svarar för övervakningen av de områden som de innehar.

Stanna vid tecken

Föraren av ett motordrivet fordon skall omedelbart stanna på tecken av polis-, tull- eller gränsbevakningsman som bär uniform eller ett synligt tjänstemärke eller på tecken av sådan tjänsteman vid Forststyrelsen eller Skogsforskningsinstitutet som har polisbefogenheter.

Registerutdraget med

Den nedre delen av snöskoterns registerutdrag, det vill säga den tekniska delen, skall man ha med när man kör skotern och på begäran visa upp för trafikövervakare.

Körkort krävs

Snöskoterlederna är vägar enligt vägtrafiklagen. Den som kör en snöskoter på dessa leder och på andra vägar som avses i vägtrafiklagen skall ha ett körkort av åtminstone klass T.

Körkortet skall man ha med sig och på begäran visa upp för den som övervakar trafiken.

När man kör utanför vägen i terrängen och på isen krävs inget körkort, men föraren skall vara minst 15 år gammal.

På snöskoterleder och i körspår kör man till höger och gör omkörningar till vänster. Avståndet till den som kör före måste hållas så stort att det inte finns risk för påkörning.

Naturskydd och jakt

Att köra snöskoter är i första hand att röra sig i naturen, och förnuftiga skoterförare handlar också på naturens villkor; de respekterar djuren och lugnet i naturen. Skoterfolket skall hålla sig till de körspår eller de leder som byggts enkom för dem. Då li-

der naturen så liten skada som möjligt.

Snöskotrar får inte användas som hjälpmedel vid jakt. Inte heller får man söka, spåra eller följa efter villebråd med snöskoter.

Att transportera vapen på snöskoter utanför vägområde är förbjudet.

- I terrängen får snöskoter framföras av personer som fyllt 15 år. Förare som kör på snöskoterleder eller övriga vägar och förare som korsar en väg måste ha körkort.
- För att man skall få köra snöskoter i terrängen krävs alltid tillstånd av markägaren. För statsägda marker beviljas tillståndet av Forststyrelsen.
- Reglerna för rattfylleri gäller också snöskoterförare - också i terrängen. Gränsen för rattfylleri är 0,5 promille och gränsen för grovt rattfylleri är 1,2 promille alkohol i blodet.
- En snöskoter får inte användas på vägen annat än i några särskilda fall, till exempel när man skall korsa en väg eller köra över en bro.
- När man kör på en officiell snöskoterled är det obligatoriskt att använda strålkastare. Också på andra ställen är det att rekommendera.
- Högsta tillåtna hastigheten för en snöskoter är 60 km/h på leder och i terräng samt 80 km/h på istäckta vattenområden. Om man till snöskotern har kopplat en släde som transporterar personer är den högsta tillåtna hastigheten 40 km/h.
- Skyddshjälm är skoterförarens viktigaste säkerhetsutrustning, och den är obligatorisk för både förare och passagerare.

KÄNN DIG SJÄLV OCH DIN SNÖSKOTER

Ut på snöskotern endast i god kondition

Samma bestämmelser om körskick gäller för snöskoterförare som för förare av andra motordrivna fordon, oberoende av i vilken terräng man rör sig.

Det har varit skrämmande allmänt att man använt alkohol i samband med att man kört snöskoter, trots att samma rattfylleriregler som för exempelvis bilförare på väg gäller för skoterförare också i terräng:

Gränsen för straffbart rattfylleri är **0,5** och för grovt rattfylleri **1,2 promille** alkohol i blodet.

För narkotika gäller en nollgräns också när man kör snöskoter. Förare i vars blod påträffas narkotika eller någon ämnesomsättningsprodukt av narkotika gör sig skyldig till rattfylleri. Undantag är läkemedel som föraren använder på ordination av läkare. Inte heller sådana får försvara förarens körskick. Det är också farligt att vara trött.

Ordentlig utrustning

När man skall köra snöskoter behöver man ändamålsenliga kläder. Det är skäl att beakta de omständigheter som råder och att vara beredd på att vädret snabbt kan ändras.

För skoteråkarna är det viktigast att huvudet skyddas. Endast en ordentlig **skyddshjälm** som hålls på huvudet (remmen skall vara fäst) kan ge tillräckligt skydd mot stötar om man krockar eller kör omkull. Hjälm av godkänd modell är också obligatorisk för förare och passagerare. Också passagerare som åker med i en öppen släde måste använda hjälm. Huvudet på riktigt små barn kan skyddas med till exempel utförsåkningshjälmarna som är lättare än normala snöskoterhjälmarna.

Inte bara huvudet utan också ögonen måste skyddas med antingen **visir** eller **skyddsglasögon** när man kör. De skyddar mot slag av kvistar och ger föraren möjlighet att iakttä sin omgivning.

Det är förnuftigt att både föraren och passageraren klär sig på samma sätt. Endast med en snöskoter som är i skick skall man ge sig ut i terrängen.

KÖLDINDEX

Körhastighet	Temperatur utan vind ° C			
0 km/h	0	- 10	- 20	- 30
40 km/h	-16	- 32	- 47	- 61
60 km/h	-19	- 35	- 51	- 66

Om temperaturen ligger på noll och man kör med en hastighet av 40 km/h motsvarar effekten av vinddraget och temperaturen en köld på -16 °C. När man kör 60 km/h är motsvarande siffra redan -19 °C. Hur känns det när det är 20 grader kallt?

Risken för att de nedre extremiteterna skall skadas är stor, och därför måste man skydda fötterna och benen genom att använda stadiga skodon avsedda för skoterkörning. Skyddande handskar håller händerna varma och därmed i funktionsdugligt skick samtidigt som de skyddar mot slag av kvistar och grenar.

Själva snöskoterdräkten måste man med början från underkläderna välja efter användningen och förhållandena. Det är något helt annat att köra i en skogsdunge nära hemmet än att köra på en öppen fjärd där vinden och fartvinden kylv kraftigt. Det är bra om också snöskoterdräkten har så stora reflekterande ytor som möjligt.

Vinden har inga vänner

Den totala effekten av vind och temperatur kan beskrivas med ett köldindex. Ju mera det blåser eller ju snabbare man kör, desto mera bitande känns den sammanlagda effekten av vinden och kölden.

Olika skotrar för olika ändamål

Snöskotrarna är olika i fråga om egenskaper och användningsändamål. Därför är det mest rationellt att välja snöskoter efter hur man tänker använda den.

Arbetskotern är konstruerad för att dra och för att köras i kompakt snö.

Fritidsskotern är som namnet säger konstruerad för att användas för utflykter med familjen under fritiden.

Sportskotern är en snöskoter där man satsat på det sportiga, på motoreffekten och på goda egenskaper för körning längs leder.

Service av snöskotern

Man skall ge sig ut i terrängen endast med en snöskoter som är i skick och som har blivit servad. När skotern servas regelbundet förbättras funktionssäkerheten och driftsäkerheten samtidigt som driftkostnaderna minskas.

Serviceanvisningar finns i boken med bruksanvisningar för skotern och närmare information får man hos serviceföretagen.

LÄR DIG ATT BEHÄRSKA SNÖSKOTERN

Öva dig i

- att behärska reglagen
- att checka inför starten
- att sitta i rätt körställning
- att starta med tillhörande åtgärder
- att köra i väg
- att köra långsamt
- att bromsa på olika underlag
- att svänga på en bana med käglor
- att avbryta en inbromsning

Lär dig redan från början hur du i rätt ordning skall handla på rätt sätt. Så utvecklas handlingsmönstren lättast till rutiner.

Börja köra snöskoter genom att först öva de grundläggande färdigheterna. Alla är nybörjare först, men också de mera erfarna gör klokt i att förbättra sitt kunnande genom att öva ytterligare.

För att försäkra dig om att snöskotern fungerar säkert måste du kontrollera den inför start.

Kontrollera

- att gas- och bromsreglagen rör sig lätt och går tillbaka till utgångsläget omedelbart när du släppt greppet
- genom en allmän överblick att delarna i motorn är på sina platser och sitter fast, att det inte finns snö fastfrusen på styrordningarna i motorrummet och

- att styrningen också i övrigt fungerar
- att motorhuvud är ordentligt stängd
- att det finns tillräckligt med bränsle och smörjmedel
- att drivbandet eller medarna inte har frusit fast i marken.

Innan du startar

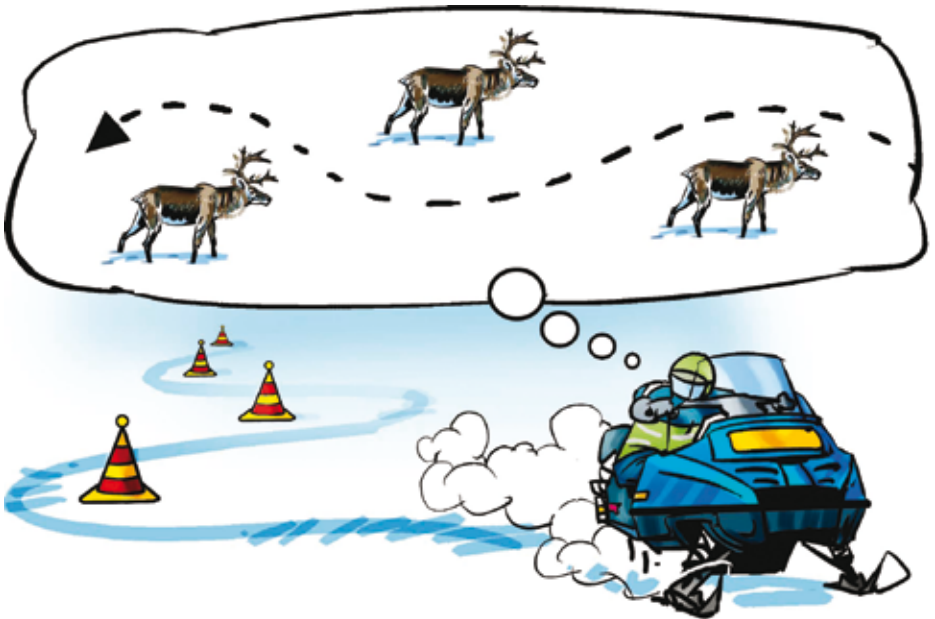
- Ta på skyddshjälmen och fäst hjälmens rem.
- Fäst snöskoterns nödstoppslina på dig själv och ha den alltid fastsatt medan du kör. På vissa skotrar finns det i anslutning till gasreglaget en mikrobrytare som fungerar som nödströmbrytare.
- Kontrollera att växelväljaren är i friläge eller att den åtminstone inte är i backläge.

- Kontrollera att det är fritt framför snöskotern.
- Ta på förhand i boken med bruksanvisningar reda på hur snöskotern skall startas och följ anvisningarna.

Man står bredvid snöskotern när man startar, och då skall ingen sitta på skotern.

Om snöskotern inte startar skall du göra som bruksanvisningarna föreskriver

Kontrollera innan du ger dig av att motorn till snöskotern stannar när du lösgör nödstoppet. När du går bort från skotern skall du lösgöra nödstoppet från kroppen så att inte snö som hamnar i brytaren försämrar funktionssäkerheten. Nödstoppet fungerar säkrare om fästpunkten skyddas för snö.

Det lönar sig att träna svängar med snöskotern innan man åker ut i terrängen.

Bekanta dig med snöskoterns reglage

Bekanta dig med reglagen genom att köra framåt, stanna och backa om snöskotern har backväxel. Upprepa övningen flera gånger.

Snöskotern stannar när man lättar på gasen och bromsar. Hur lång bromssträcka är beror på farten och också på underlaget.

När du blivit skickligare skall du öva effektiv inbromsning i olika hastigheter i olika förhållanden och på varierande underlag.

Att svänga snöskotern kräver mycket övning. När man svänger med styrstången flyttar man vikten till den sida dit man vill styra skotern. Ju tvärare svängen är, desto mera vikt måste man få över på den inre meden. Vid låg fart på underlag med bra grepp styr man genom att svänga styrstången.

ATT KÖRA PÅ OLIKA TYPER AV UNDERLAG

Att köra i snöskoterspår

Snöskoterspår är oftast ojämna och puckliga. När det är ojämnt är det svårare än normalt att göra iakttagelser, eftersom hanteringen av skotern kräver det mesta av uppmärksamheten.

I smala körspår måste man i synnerhet beakta den mötande trafiken och anpassa farten med tanke på överraskande situationer. Var också uppmärksam på att körspåret ofta är bedrägligt isigt och halt, i synnerhet i kurvor.

När snötacket är riktigt tunt kan också små stubbar, stenar eller dikesövergångar leda till att man tappar kontrollen.

Högsta tillåtna hastigheten i terräng på land är 60 km/h. Om passagerare transporteras i släde är den högsta tillåtna hastigheten 40 km/h.

I terrängen förekommer ofta hinder som inte syns under snön, men som på ett avgörande sätt kan inverka på hur man har kontroll över snöskotern.

Riskerna ökar i synnerhet i förhållanden med dålig sikt. Särskilt i okänd terräng måste man vara extra vaksam. Tillräckligt låg fart ger möjlighet att observera farorna i tid och att stanna innan man stöter samman med hindret. När man inte känner omgivningen måste man vara speciellt försiktig i mörker.

Att köra i kuperad terräng

När man närmar sig en uppförsläcka skall man öka gasen nere i backen. Vikten skall hållas på bakre delen av skotern så att drivbandet behåller greppet.

När man kör ner för en svagt lutande backe kan man hålla farten skälig genom att bromsa med motorn. Om nerförs-

backen är brant skall man börja bromsa redan uppe på backen. Om man bromsar för kraftigt när man kör neråt låser sig drivbandet och då svänger skotern sig på

Fotsteget på snöskotern och den nedre delen av kåpan är konstruerade så att de skyddar fötterna på dem som sitter på skotern.

tvären och kan välta. När man släpper bromsen får man i gång drivbandet på nytt och då blir det möjligt att styra.

Att korsa en väg

Innan man korsar en väg är det alltid skäl att stanna och försäkra sig om att det inte finns någon annan trafik på vägen. Man varnar dem som kör bakom för vägen genom att sträcka upp armen. Man skall välja var vägen skall korsas innan man kör ut på den. Sedan kör man rakt och långsamt ner på vägen.

Om man när man skall korsa vägen måste köra längs vägen skall man i första hand använda den oplogade delen av vägen. Också i en sådan här situation kör man på vägens högra sida.

När det är flera snöskotrar som skall korsa en väg dirigerar en av förarna trafiken och hjälper de andra tryggt över vägen.

Innan man åker i väg är det bra att med passageraren göra upp om spelreglerna och att träna på att åka tillsammans.

För snöskotrar är den högsta tillåtna hastigheten på snöskoterleder 60 km/h, men när någon annan väg används är hastigheten bara 40 km/h.

När man korsar en väg får det inte finnas passagerare i släden. Det är också skäl att träna hur man skall köra upp från en väg för att komma ut i terrängen.

Att ha passagerare

I snöskoterns registerutdrag finns antecknat hur många personer som får färdas på snöskotern.

För passageraren måste det alltid finnas en säker sits, handtag och fotstöd. Passagerare kan också transporteras i en släde och då är den **högsta tillåtna hastigheten 40 km/h**.

När man kör på en väg eller korsar en väg får inga passagerare finnas i släden.

När man kör med passagerare flyttas snöskoterns tyngdpunkt. Då får föraren

sämre möjlighet att flytta tyngden och det kan göra att skotern blir svårare att styra. Passageraren tar alltså handlingsutrymme av föraren.

Innan man åker i väg är det bra att med passageraren göra upp om spelreglerna och att träna på att åka tillsammans.

Att bogsera en släde

Släden skall fästas i dragkroken enligt anvisningarna och man skall kontrollera att krokens låsmekanism fungerar. Använd endast en fast dragstång som när snöskotern bromsar in förmedlar den sänkta hastigheten till släden. Draganordningarna på släden och snöskotern måste vara hållbara och lämpade för sitt ändamål. Att stötar orsakade av terrängen förmedlas till dem som åker i släden kan man minska med lämpliga fjädrings- och stötdämparsystem.

Endast en erfaren skoterförare kan säkert bogsera en släde. Oerfarna skoterför-

Då körunderlaget är hårt bör du vara försiktig då du bogserar en släde, då slädens grepp i sidled är i det närmaste obefintligt.

rare måste vara extra försiktiga om de bogserar en släde, för till exempel bromssträckan kan mångdubblas på grund av släden. Lagen kräver att släden är utrustad med tillräckliga reflexer och strålkastare.

När släden är i rörelse skall passage-rarna hålla sina händer och fötter inne i släden så att de inte krossas mot träd eller stenar om släden får en sladd. Ett säte med ryggestöd gör det bekvämare och säk-rare för den som åker i släden.

Att köra på istäckta vattendrag

När man kör på is upplever man ofta fel-aktigt en känsla av trygghet. Ojämnhe-ter i isen, råkar och andra hinder är svåra att se.

Sitt ner då du kör på isen. Då ligger tyngdpunkten så lågt nere som möjligt, och då får du också skydd av vindrutan mot vinddraget.

Kör i tillräckligt låg fart för att i tid

kunna observera farliga ställen. Låg has-tighet bidrar också till att man hålls kvar på sadeln och behärskar skotern när man kör in i guppiga områden.

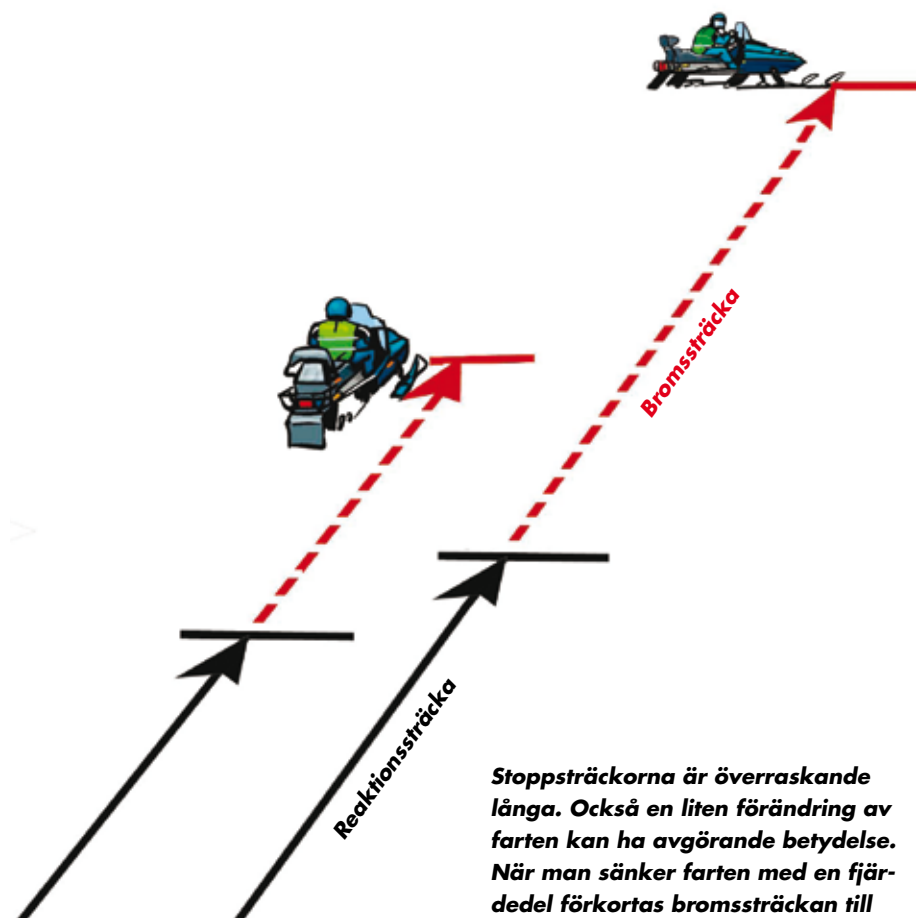
Naturligtvis skall man inte ge sig ut på svag is, och alltid när man kör på is är det skäl att vara utrustad med isdubbar och att ha ett långt rep med på skotern så att man kan hjälpa om någon hamnat i vattnet. Om man ofta rör sig på isarna lönar det sig att överväga att som skoterdräkt skaffa också en flytdräkt.

På isiga ytor är bromssträckan mycken längre än i ett snötäckt körspår. Man skall också accelerera försiktigt så att inte driv-bandet tappar greppet och snöskotern svänger sig på tvären och börjar sladda.

För en snöskoter som kör på istäckt vattenområde utanför snöskoterled är den högsta tillåtna hastigheten 80 km/h.

Hastigheten är den viktigaste enskilda faktor genom vilken skoterföraren kan reglera hur säkert han färdas.

ANPASSA FARTEN EFTER SITUATIONEN

Stoppssträckorna är överraskande långa. Också en liten förändring av farten kan ha avgörande betydelse. När man sänker farten med en fjärdedel förkortas bromssträckan till hälften.

Farten inverkar på

- hur lång stoppssträckan och stopptiden är
- hur man gör iakttagelser
- hur man kan kontrollera snöskotern
- hur stora krafterna är vid en sammanstötning

Farten måste kunna anpassas efter förhållandena. Den viktigaste hastighetsbegränsningen är att föraren varje ögonblick skall ha tid och möjlighet att handla säkert också i överraskande situationer.

Stoppsträckorna är överraskande långa

Bromssträckorna här nedan är resultat som man kommit fram till i ett test. För att räkna ut stoppsträckan har man som reaktionssträcka använt den sträcka man rör sig på en sekund. I ett körspår med snövallar blev bromssträckorna vid olika hastigheter följande:

Hastighet/stoppsträckor

Hastighet	Reaktionssträcka	Bromssträcka	Stoppsträcka
40 km/h	11m	13m	24m
60 km/h	17m	28m	45m
80 km/h	22m	50m	72m

Stoppsträckan är summan av reaktions- och bromssträckan

Körhastigheten inverkar mest på hur långa båda sträckorna blir. Mycket små ändringar av farten i en eller annan riktning kan ha avgörande betydelse.

Hur lång reaktionssträckan blir påverkas inte bara av hastigheten utan också av i hur hög grad man är på sin vakt. Alkohol och andra rusmedel ökar reaktionstiden och förlänger därmed den sträcka man hinner köra under reaktionstiden.

Vid sådana farter som en snöskoter håller kan reaktionssträckans andel utgöra hälften av hela stoppsträckan.

Bromssträckans längd påverkas mest av hastigheten, men också underlaget och sättet att bromsa har stor betydelse.

Enligt en av fysikens lagar fyrdubblas bromssträckan när farten fördubblas. Samma lag gäller också omvänt, det vill säga när man sänker farten med en fjärdedel halveras bromssträckan.

På is är bromssträckorna klart längre än i körspår med snövallar.

LÄR DIG ATT IAKTTA RÄTT

Den omedelbara orsaken till många snöskoterolyckor är att man gjort felaktiga eller bristfälliga iakttagelser. Låg fart, i synnerhet när siktförhållandena är dåliga, ger extra tid för effektiva observationer.

Rikta in uppmärksamheten rätt

En människa klarar inte av att iakttä allt som sker omkring henne och därför måste hon koncentrera sig på det som kan ha omedelbar betydelse för hennes eget handlande.

Se till att du själv syns och meddela dina avsikter

Det är lätt att förutspå vad andra tänker göra när de visar sina avsikter tydligt och i god tid. Gör så även du så att andra kan förutse dina avsikter.

Använd alltid strålkastarna när du kör och visa i tid genom hand signaler när du tänker svänga eller stanna. Försök hålla snöskoterns strålkastare och bakljus så rena som möjligt. Lär dig de kommunikationssignaler som allmänt används.

När man kör snöskoter på ett område där skidåkare och fotgängare rör sig måste man vara särskilt uppmärksam och köra i sådan hastighet att man har tid och utrymme att handla också i överraskande situationer.

HÅLL SÄKERHETSAVSTÅND

Påkörning är en mycket vanlig typ av olycka som snöskoterförare råkar ut för. Bästa sättet att undvika påkörning är att hålla tillräckligt stort avstånd till den som kör framför.

När avståndet är tillräckligt långt

- finns det utrymme och tid att handla också i överraskande situationer
- finns det möjlighet att uppfatta den totala situationen både framför och på sidorna
- finns det möjlighet att köra avslappnat i egen takt

- har de som kör snabbare möjlighet att köra om.

Hur långt avståndet behöver vara påverkas mest av hur snabbt man kör. Underlaget har också betydelse. På is behövs ett långt avstånd, eftersom stoppsträckan på isiga ytor är betydligt längre än i körspår med snövallar.

Som tumregel kan nämnas att säkerhetsavståndet skall vara åtminstone lika långt i meter som snöskoterns hastighet (km/h).

När hastigheten är 30 km/h skall avståndet till den som kör framför vara minst 30 meter och när hastigheten är 60 km/h skall avståndet vara minst 60 meter.

Den som kör före skall när han fått syn på en väg, ett dike eller något annat hinder meddela om det till de övriga genom att sträcka upp armen.

LÄMNA SPELRUM FÖR FÖRET

Beakta vädret

När man skall åka ut med snöskoter skall man vara beredd på betydande förändringar i vädret. På förhand skall man beakta att man behöver skydda sig mot vind och köld. Om man åker på en längre färd skall man räkna med att man till och med kan behöva övernatta i terrängen. Ta med kommunikationsutrustning som gör det möjligt att från skoterterrängen komma i kontakt med omvärlden i eventuella nödsituationer.

Snöyra eller blidväder kan också inverka på hur snöskotern fungerar, i synnerhet på hur den går att styra. Snö kan fylla drivsystemet och stoppa drivbandet eller packas in i styanordningarna och göra det omöjligt att styra. Om så sker behöver undersidan av snöskotern putsas från snö.

Orientering

När man orienterar på snöskoter använder man karta och kompass som hjälpmedel.

En kompass konstruerad för att användas på snöskoter fästs på styrstången. Gps-utrustning kan också vara till hjälp.

SE OCH SYNS

När det är mörkt eller i övrigt dåliga sikt-förhållanden ökar risken för olyckor, eftersom det då är svårt att i tid se diken, grenar, stagvajrar, stenar eller andra hinder.

När sikten är dålig måste man köra långsammare än när det är ljust för att kunna handla i tid.

Strålkastarna på en snöskoter är inte lika effektiva som på en bil. När underlaget är ojämnt blir ljusfältet dessutom "skvalpig" och det försvagar sikten ytterligare.

När man kör i mörker skall man

- se till att strålkastare och reflexer är i gott skick
- ha effektiva reflexer på dräkten
- skärpa uppmärksamheten
- anpassa farten efter sikten.

NÄR DET BLIR ONT OM SPELRUM

Också omsorgsfulla förare kan trots alla försiktighetsåtgärder ställas inför situationer då en olycka går att förhindra endast genom nödåtgärder. I allmänhet har man då inte mer än någon sekund på sig för att handla. Någonting kan ännu göras för att man skall undvika det värsta. Om man stannar kontrollerat, korrigerar en sladd eller väjer för ett hinder kan det fortfarande finnas en möjlighet att klara upp situationen.

STANNA KONTROLLERAT

Typiska snöskoterolyckor är att man kör på hinder och att man får sladd från den linje man kör längs. Både oerfarna och erfarna förare råkar ut för olycksfall. Oftast är huvudorsaken att farten varit för hög: när det kniper lyckas man inte stanna i tid, eller så tappar föraren helt enkelt kontrollen över sin skoter i **för hög fart** och

stöter ihop med någonting, eller så välter skotern med förödande följder.

Att låsa bromsarna är effektivt i nödsituationer. Det är svårare att göra en nödbromsning med snöskoter än med bil, eftersom skotern vid en häftig inbromsning lätt börjar sladda och riskerar att välta. Sladden får man stopp på genom att släppa bromsen.

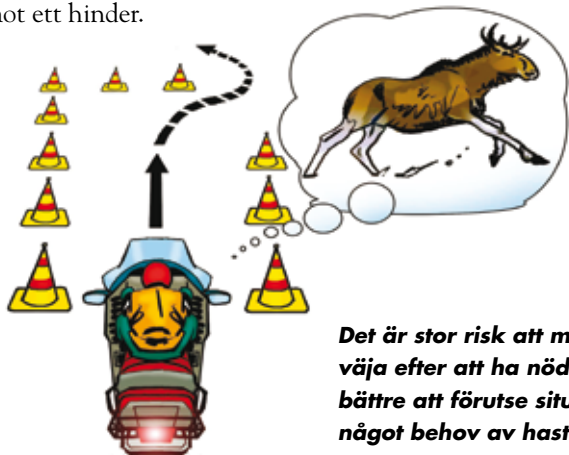
På skogssträckorna är snöskoterlederna krokiga och sikten är ofta dålig. Om leden i en kurva av en eller annan anledning är blockerad och farten för hög är det svårt att stanna skotern före hindret. Om man bara bromsar slungas skotern ut i yterkurvan.

Rätta metoden i det här läget är att **bromsa stegvis**. Då går farten ner men skotern går ändå att styra. Det här är något som kräver övning.

Bäst klarar man sig också i sådana här situationer när man anpassar farten före kurvan så att ingen nödsituation kan uppkomma.

VÄJ FÖR HINDER

Ibland kan det gå så att bromssträckan inte räcker till och man löper risk att stöta mot ett hinder.

Det är stor risk att man misslyckas när man skall väja efter att ha nödbromsat, och därför är det bättre att förutse situationerna så att det inte finns något behov av hastiga undanmanövrar.

Då skall man sluta bromsa och styra förbi hindret. För att skotern skall gå att styra måste man få drivbandet att rulla genom att släppa bromsen. Man kan fortsätta att bromsa först när snöskotern har styrts förbi hindret.

Både hur man effektivt skall nödbromsa och hur man skall väja efter inbromsningen lönar det sig att träna på ett säkert område som lämpar sig för ändamålet. Det hjälper en att förstå hur svårt det är att i verkliga situationer klara av nödlägen och hur mycket redan små ändringar i hastigheten inverkar på hur man behärskar snöskotern.

I vissa situationer kan snöskotern luta kraftigt, och då kan det hända att föraren och passageraren tappar fotfästet. Då är risken att skada fötterna synnerligen stor. Skoterns fotstöd är konstruerat för att skydda fötterna på dem som färdas med skotern.

ATT HÄVA EN SLADD

När man accelererar eller låser bromsarna på en snöskoter kan den börja sladda. I exempelvis en brant nerförsbacke kan det vara farligt. I värsta fall kan skotern välta när den slår sig på tvären.

Man häver sladden genom att lätta på gasen vid acceleration och släppa efter på bromsen vid inbromsning. När man skall köra ner för en brant backe måste man börja bromsa redan uppe på krönet.

NÄR SPELRUM SAKNAS

När man åker snöskoter kan spelrummet helt ta slut så att man råkar ut för en olycka eller så att skotern går sönder. Om det blir något fel på snöskotern ute i ödemarken kan situationen jämföras med en olycka. Man måste vara beredd på att kanske länge bli helt utelämnad åt naturkrafterna.

Att man har varm och torr **utrustning** som skyddar mot vinden är då av största vikt. Dessutom skall man alltid ha med sig en viss **säkerhetsutrustning**.

OM OLYCKAN ÄR FRAMME

Man skall alltid ha med sig tillräckligt med mat och dryck med tanke på att färden oväntat kan bli avbruten. Dessutom skall man ha med sig mediciner som man regelbundet behöver.

En fungerande kommunikationsutrustning är bra att ha när problem uppstår. När man rör sig i väglöst land borde man alltid försöka röra sig i sällskap med nå-

gon annan snöskoter och helst i sällskap med någon person som känner terrängen.

Om man märker att man kört vilse är det bäst att stanna och börja vidta sådana åtgärder som gör det lättare för dem som söker efter en att se eller höra var man befinner sig.

Med tanke på olyckor eller problemsituationer skall skoterföraren lära sig

- nödåtgärder (nödnumret 112)
- första hjälpen
- att själv använda och att kräva att passagerarna också skall använda utrustning som skyddar mot olyckor.

Om snöskotern går sönder

För att man inte genast när det första lilla tekniska felet inträffar skall hamna i knipa skall man som reservdelar och tillbehör till skotern ha med sig till exempel

- variatorrem
- gasvajer
- fläktrem

- reservtändstift
- reservbränsle och olja
- frostskyddsvätska
- bränslefilter
- reservlampor till skotern och till ficklampan
- järntråd

Naturligtvis skall man ha med sig de verktyg som hör till skotern så att man kan göra små reparationer.

Dessutom skall man ha med sig sådan personlig utrustning som man behöver. Under en dagsutflykt är det lättast att ha med sig de personliga sakerna i en rygsäck. Skaffa för färder med snöskotern en sådan lätt rygsäck som inte gör det besvärligt att behärska eller köra skotern.

För en dagsutflykt skall man i rygsäcken packa ner bl.a. följande:

- liten förstahjälsförpackning
- skyddstäcke (värmetäcke)
- fuktskyddad utrustning att göra upp eld med
- täljkniv och/eller yxa
- extra dryck
- karta och kompass
- kommunikationsutrustning med vilken man vid behov kan tillkalla hjälp i terrängen

Om det blir något fel på snöskotern ute i ödemarken kan situationen jämföras med en olycka. Man måste vara beredd på att man kanske länge blir helt utelämnad åt naturkrafterna.

ATT KÖRA SNÖSKOTER I GRUPP

Snöskotersafari är populärt. Att köra skoter i grupp är en aning anorlunda än att köra ensam. Det är av största vikt att alla deltagare förstår och följer de överenskomna reglerna för hur man skall bete sig. Dessutom skall särskild uppmärksamhet fästas vid avståndet mellan skotrarna när man kör i rad.

När man kör snöskoter i grupp måste en ledare för gruppen utses. Redan innan man ger sig i väg gör han spelreglerna klara för de andra och ger tydliga anvisningar om att spelreglerna skall följas.

När rutten planeras skall man tänka på att tidtabellen inte blir för stram. Dessutom är det skäl att planera rutten så att den inte är för svår. Å andra sidan bör den bilda en vettig helhet för alla.

Rastställena skall väljas så att alla deltagare är under uppsikt och ingen kan tappa bort sig. Också när man kör i grupp måste man veta var man färdas och vid behov måste någon i gruppen kunna bestämma positionen på kartan.

HANDSIGNALER

Gemensamma tecken som man på förhand kommit överens om gör det enklare och säkrare att köra snöskoter, i synnerhet när man rör sig många tillsammans och det annars är svårt att hålla kontakten.

För att budskapet skall gå fram på ett begripligt sätt bör alla ge tecken på ungefär samma ställe före det man vill signalera om.

Kommandot start/iväg

Armen förs upp och ner i rät vinkel

Giv akt

Armen sträcks rakt uppåt

RÖR DIG PÅ NATURENS VILLKOR

En grundläggande förutsättning för att man skall kunna köra snöskoter säkert är att man känner till och följer reglerna för skoterkörning. Att köra snöskoter är framför allt att röra sig och komma till rätta i naturen. I naturen kan skoterföraren lika fort bli den som ger hjälp som den som tar emot hjälp. Att man har rätt utrustning, kan orientera, uppför sig väl och kör på naturens villkor är minst lika viktigt som att man behärskar fordonet.

Utvecklas som skoterförare

För att man skall kunna använda snöskotern rätt och säkert krävs kunskap och skicklighet. Öva dig att köra i trygg omgivning och utveckla dina färdigheter. Om du kör snöskoter regelbundet är det en god idé att gå med i en klubb och delta i utbildning.

Ett utbildningsprogram kallat Lämna Spelrum snöskoterförare har utarbetats av Trafikskyddet. Programmet erbjuder grundläggande kunskaper för att man på ett säkert sätt skall kunna köra snöskoter.

Fråga mera!

TRAFIKSKYDDET

PB 29, 00421 HELSINGFORS

Tfn (09) 417 4700

Fax (09) 4174 7400

www.liikenneturva.fi